

Υπόθεση C-262/96

Sema Sürül κατά Bundesanstalt für Arbeit

(αίτηση του Sozialgericht Aachen
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης)

«Συμφωνία Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας — Απόφαση του Συμβουλίου Συνδέσεως — Κοινωνική ασφάλιση — Αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας — Άμεσο αποτέλεσμα — Τούρκος υπήκοος στον οποίο δόθηκε άδεια διαμονής σε κράτος μέλος — Δικαίωμα οικογενειακών επιδομάτων υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τους υπηκόους του κράτους αυτού»

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα A. La Pergola της 12ης Φεβρουαρίου 1998	I - 2689
Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα A. La Pergola της 17ης Δεκεμβρίου 1998 .	I - 2726
Απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Μαΐου 1999	I - 2743

Περίληψη της απόφασης

1. Διεθνείς συμφωνίες — Συμφωνίες της Κοινότητας — Άμεσο αποτέλεσμα — Προϋποθέσεις — Απόφαση 3/80 του συσταθέντος με τη Συμφωνία Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας Συμβουλίου Συνδέσεως, περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων — Αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας (Απόφαση 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, άρθρο 3 § 1)

2. Διεθνείς συμφωνίες — Συμφωνία Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας — Κοινωνική ασφάλιση διακινουμένων εργαζομένων — Εργαζόμενος — Έννοια κατά την απόφαση 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως
(Απόφαση 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, άρθρο 1)
3. Διεθνείς συμφωνίες — Συμφωνία Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας — Κοινωνική ασφάλιση διακινουμένων εργαζομένων — Οικογενειακά επιδόματα — Χορήγηση εξαρτώμενη από προϋποθέσεις άδειας παραμονής που δεν απαιτούνται από τους ημεδαπούς — Διάκριση λόγω ιθαγενείας — Ανεπίτρεπτη
(Απόφαση 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, άρθρο 3 § 1)
4. Προδικαστικά ερωτήματα — Ερμηνεία — Διαχρονικά αποτελέσματα των αποφάσεων ερμηνείας — Αναδρομικό αποτέλεσμα — Όρια — Ασφάλεια δικαίου — Εξουσία εκτιμήσεως του Δικαστηρίου
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 177 (νυν άρθρο 234 ΕΚ)]

1. Όπως οι διατάξεις των συμφωνιών που συνάπτονται από την Κοινότητα με τρίτες χώρες, οι διατάξεις που θεσπίζει ορισμένο συμβούλιο συνδέσεως, συσταθέν με μια συμφωνία συνδέσεως για τη διασφάλιση της θέσεώς της σε εφαρμογή, θεωρούνται ότι εφαρμόζονται απευθείας όταν, ενόψει του γράμματός τους καθώς και του αντικειμένου και της φύσεώς τους, συνεπάγονται σαφή και συγκεκριμένη υποχρέωση, που δεν εξαρτάται, ως προς την εφαρμογή και τα αποτελέσματά της, από τη θέσπιση οποιασδήποτε μεταγενέστερης πράξεως.

Μολονότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνται από εκείνες τις διατάξεις της αποφάσεως 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, περί της εφαρμογής των καθεστώτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στους Τούρκους εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους, οι οποίες χρειάζονται συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή τους, δεν συμβαίνει το ίδιο με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως, το οποίο καθιερώνει τον κανόνα ότι εξομοιώνονται προς τους πολίτες του κράτους μέλους υποδοχής τα άτομα που

εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως και διαμένουν σ' αυτό το κράτος μέλος με την απαγόρευση κάθε δυσμενούς διακρίσεως λόγω ιθαγενείας των ενδιαφερομένων και απορρέουσας από την κανονιστική ρύθμιση του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Πράγματι, η διάταξη αυτή καθιερώνει, στον τομέα εφαρμογής της αποφάσεως αυτής, μια συγκεκριμένη και ανεπιφύλακτη αρχή η οποία μπορεί να λειτουργήσει ικανοποιητικά ώστε να εφαρμοστεί από τον εθνικό δικαστή και, επομένως, ικανή να διέπει τη νομική κατάσταση των ιδιωτών. Επομένως, το άμεσο αποτέλεσμα που πρέπει να αναγνωριστεί στη διάταξη αυτή συνεπάγεται ότι οι πολίτες ως προς τους οποίους έχει εφαρμογή δικαιούνται να την επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών.

2. Έχει την ιδιότητα του εργαζομένου υπό την έννοια του ορισμού του άρθρου 1, στοιχείο β', της αποφάσεως 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, περί της εφαρμογής των καθεστώτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών στους Τούρκους εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους, όποιος είναι ασφαλισμένος, έστω και κατά ενός μόνον

κινδύνου, δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής ασφάλισης στο πλαίσιο γενικού ή ειδικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, που μνημονεύει η εν λόγω διάταξη, τούτο δε ανεξάρτητα από την ύπαρξη εργασιακής σχέσεως. Η κάλυψη του ενδιαφερομένου από την εκ του νόμου ασφάλιση γήρατος ή άλλη εκ του νόμου ασφάλιση κατά των εργατικών ατυχημάτων πληροί την προϋπόθεση αυτή.

3. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, περί της εφαρμογής των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών στους Τούρκους εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους, το οποίο καθιερώνει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, έχει την έννοια ότι απαγορεύει σε κράτος μέλος να απαιτεί από Τούρκο υπήκοο ο οποίος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως αυτής και στον οποίο έχει επιτραπεί να διαμένει στο έδαφος του κράτους αυτού — δεν είναι όμως κάτοχος στο εν λόγω κράτος υποδοχής παρά μιας προσωρινής άδειας παραμονής, εκδοθείσας με συγκεκριμένο σκοπό και με περιορισμένη διάρκεια — να έχει μια γενικής ισχύος άδεια παραμονής ή μια περιορισμένης ισχύος άδεια παραμονής για να λαμβάνει οικογενειακά επιδόματα για το τέκνο του που κατοικεί μαζί με αυτόν στο εν λόγω κράτος μέλος, ενώ οι υπήκοοι του κράτους αυτού υποχρεούνται αποκλειστικά, προς τούτο, να έχουν εκεί την κατοικία τους.

Συγκεκριμένα, αφενός, η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής δεν μπορεί να εξαρτά τη χορήγηση δικαιώματος στους Τούρκους υπηκόους που αφορά η εν λόγω απόφαση από πρόσθετες ή αυστηρότερες προϋποθέσεις σε σχέση με εκείνες που ισχύουν για τους δικούς του υπηκόους. Αφετέρου, η απαίτηση μιας γενικής ισχύος

άδειας παραμονής ή μιας περιορισμένης ισχύος άδειας παραμονής για τη χορήγηση οικογενειακών επιδομάτων αφορά εξ ορισμού, λόγω του ότι δεν μπορεί να επιβληθεί στους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής, μόνον τους αλλοδαπούς και η εφαρμογή της καταλήγει σε άνιση μεταχείριση λόγω ιθαγενείας.

4. Η ερμηνεία που το Δικαστήριο δίδει σε κανόνα του κοινοτικού δικαίου, ασκώντας την αρμοδιότητα που του έχει αναγνωριστεί με το άρθρο 177 της Συνθήκης (νυν άρθρο 234 ΕΚ), διαφαίνεται και διευκρινίζει, εφόσον παρίσταται ανάγκη, την έννοια και το περιεχόμενο του κανόνα αυτού, όπως πρέπει ή θα έπρεπε να νοείται και να εφαρμόζεται από του τέθηκε σε ισχύ. Εκ τούτου προκύπτει ότι ο κανόνας που έχει κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνευθεί μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια ακόμη και επί εννόμων σχέσεων που γεννήθηκαν και συστάθηκαν πριν από την έκδοση της αποφάσεως επί της αιτήσεως ερμηνείας, εφόσον, εξάλλου, συντρέχουν οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν να αχθεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων η σχετική με την εφαρμογή του εν λόγω κανόνα διαφορά.

Μόνον κατ' εξαίρεση μπορεί το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν της γενικής αρχής της ασφαλείας δικαίου που είναι συμφυής με την κοινοτική έννομη τάξη, να αποφασίσει τον περιορισμό της δυνατότητας που έχει κάθε ενδιαφερόμενος να επικαλεστεί μια διάταξη που αυτό έχει ερμηνεύσει προκειμένου να τεθούν υπό αμφισβήτηση έννομες σχέσεις που έχουν καλοπίστως συναφθεί, ο δε περιορισμός αυτός μπορεί να γίνει μόνο με την ίδια την απόφαση με την οποία το Δικαστήριο αποφαινεται επί της αιτηθείσας ερμηνείας.

Δεδομένου ότι, αφενός, το Δικαστήριο δεν κλήθηκε ακόμη να αποφανθεί επί του αμέσου αποτελέσματος του άρθρου 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, περί της εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών στους Τούρκους εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους, το οποίο καθιερώνει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας και, αφετέρου, η προγενέστερη νομολογία του επί του αμέσου αποτελέσματος της αποφάσεως αυτής ευλόγως δημιούργησε κατάσταση αβεβαιότητας ως προς τη δυνατότητα των ιδιωτών να επικαλούνται ενώπιον εθνικού δικαστηρίου την προαναφερθείσα διάταξη, επιτακτικοί λόγοι ασφαλείας δικαίου δεν επιτρέπουν να τεθούν υπό αμφισβήτηση έννομες σχέσεις οι οποίες έχουν εκκαθαριστεί οριστικά πριν από την έκδοση της αποφάσεως με την οποία αναγνωρίζεται το άμεσο αποτέλεσμα της προαναφερθείσας διατάξεως,

εφόσον η αμφισβήτηση αυτή θα ανέτρεπε αναδρομικώς τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών.

Γι' αυτόν τον λόγο επιβάλλεται το Δικαστήριο να κρίνει ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση του αμέσου αποτελέσματος του άρθρου 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80 προς στήριξη αιτημάτων σχετικών με παροχές που αφορούν περιόδους προγενέστερες της ημερομηνίας εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως, εκτός αν πρόκειται για πρόσωπα τα οποία, πριν από την ημερομηνία αυτή, είχαν ασκήσει προσφυγή ή είχαν υποβάλει αντίστοιχη διοικητική ένσταση.